
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra Lopt, Kultrane, Bykle kommune, (Aust)Agder fylke, Norge

---

NNU Rapport 42 – 2020

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Borekerner, monteret på lister og
slebet klar til indscanning for
årringsmåling.

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder(Aust)

Kultrane

Bykle kommune
Gnr/Bnr: 14/18

Koordinater: 59.349669 N, 7.344910 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder Fylkeskommune: Bygningsvern og
Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Anders Dalseg, Setesdal
Bygningsvernsenter

Undersøgt af: Niels Bonde og Claudia Baittinger

NNU j. nr.: A9662, august 2020.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Agder fylkeskommune: Bygningsvern oversigt over dendrokronologiske undersøgelser

<https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

”Lopt”

I alt er otte prøver af fyrretræ (*Pinus sylvestris*) fra otte tømmerstokke undersøgt (se vedhæftede feltrapport). Alle udtaget som boreprøver.

Der er konstateret splintved på seks prøver, heraf en (n4160069) med **mulighed** for ”Waldkante” (træets sidstdannede årring). Antal årringe i prøverne varierer mellem 82 og 184.

Alle prøver er dateret.

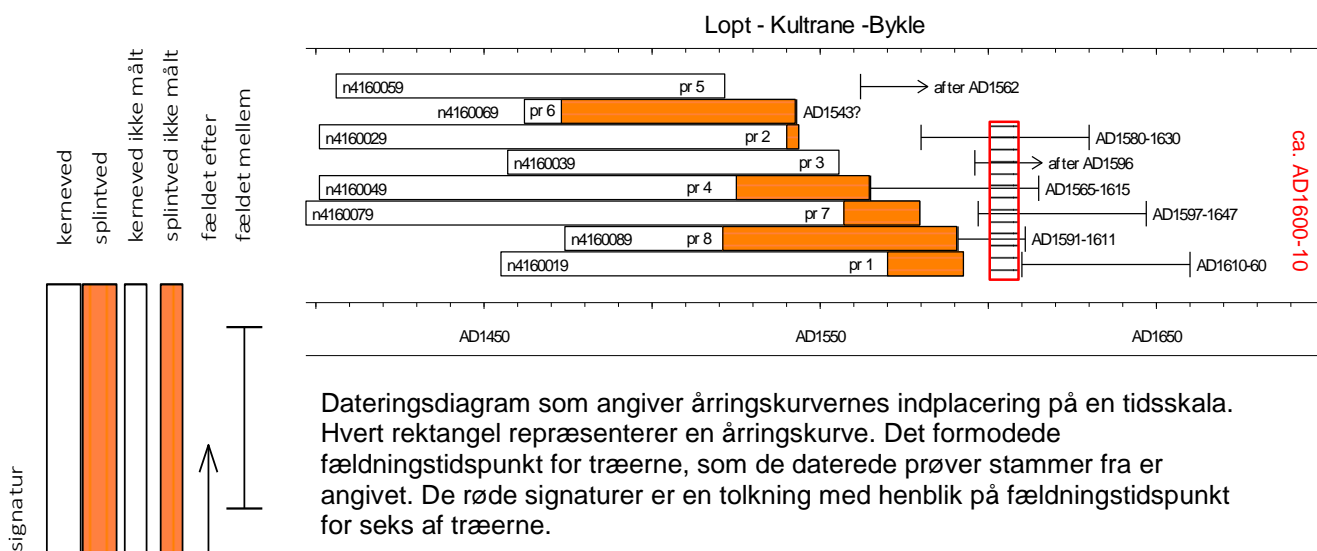
For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Undersøgelsen viser, at de daterede prøver stammer fra træer, der kan henføres til mindst én periode fra det 16. - 17. århundrede.

Prøverne n4160059 og n4160069 (muligvis med *Waldkante*) kan stamme fra træer, der formentlig er fældet i 1500-tallet.

Seks prøver stammer træer, der formentlig er fældet ca. AD1600-10.

Den sidstdannede åring, der er bevaret i n4160019 er dannet i AD1593.

Dateringsdiagram som angiver åringskurvernes indplacering på en tidsskala. Hvert rektangel repræsenterer en åringskurve. Det formodede fældningstidspunkt for træerne, som de daterede prøver stammer fra er angivet. De røde signaturer er en tolkning med henblik på fældningstidspunkt for seks af træerne.

Der er beregnet en middelkurve på grundlag af de daterede prøver. n416m003 på 197 år, som dækker perioden AD1397 – 1593.

Kryds-datering absolut

Åringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referancekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge (se tabel).

Referencer:

Anvendt splintstatistik for fyrretræ: ca.40 - 90

For t -værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

kurver	-	-	N417 m002	
-	start	dates	AD1397	
-	dates	end	AD1593	
aam01	AD1243	AD1744	3.58	N Aust Agder indenlands
aam02	AD1487	AD1837	--	N Aust Agder kystnær
VAuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	--	N Vest-Agder uden Aaseral
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	5.94	N VA Aaseral 113 timber

Tabel: Absolut datering. t -værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver.
For t -værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurver

Mean sequence - n416m003

Dated AD1397 to AD1593

Contains the following files

n4160019.d dated AD1455 to AD1593 of type R 23 N

n4160029.d dated AD1401 to AD1544 of type R 4 N

n4160039.d dated AD1457 to AD1556 of type R 0 N

n4160049.d dated AD1401 to AD1565 of type R 40 N

n4160059.d dated AD1406 to AD1522 of type R 0 N

n4160069.d dated AD1462 to AD1543 of type R 70 !

n4160079.d dated AD1397 to AD1580 of type R 23 N

n4160089.d dated AD1474 to AD1591 of type R 70 N

Katalog over undersøgte prøver

n4160019

A9662 Kultrane Lopt pr 1

Raw Ring-width PISY data of 139 years length

Dated AD1455 to AD1593

23 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 100.01 Sensitivity 0.19

Interpretation: AD1610-60

n4160029

A9662 Kultrane Lopt pr 2

Raw Ring-width PISY data of 144 years length

Dated AD1401 to AD1544

4 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 167.64 Sensitivity 0.19

Interpretation: AD1580-1630

n4160039

A9662 Kultrane Lopt pr 3

Raw Ring-width PISY data of 100 years length

Dated AD1457 to AD1556

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 152.03 Sensitivity 0.14

Interpretation: after AD1596

n4160049

A9662 Kultrane Lopt pr 4

Raw Ring-width PISY data of 165 years length

Dated AD1401 to AD1565

40 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 115.94 Sensitivity 0.16

Interpretation: AD1565-1615

n4160059

A9662 Kultrane Lopt pr 5

Raw Ring-width PISY data of 117 years length

Dated AD1406 to AD1522

0 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 160.10 Sensitivity 0.16

Interpretation: after AD1562

n4160069
A9662 Kultrane Lopt pr 6
Raw Ring-width PISY data of 82 years length
Dated AD1462 to AD1543
70 sapwood rings and possible bark surface
Average ring width 159.34 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1543?

n4160079
A9662 Kultrane Lopt pr 7
Raw Ring-width PISY data of 184 years length
Dated AD1397 to AD1580
23 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 89.51 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1597-1647

n4160089
A9662 Kultrane Lopt pr 8
Raw Ring-width PISY data of 118 years length
Dated AD1474 to AD1591
70 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 91.86 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1591-1611

Feltrapport for dendrologi prøvetaking
Setesdal Bygningsvernsenter

13416.
42-2020
59.349669
7.344910

Dendrokronologisk objekt	Lopt
Fylke	Agder
Kommune	Bykle
Gnr/Bnr	14/8 Kultrane
Prøvene tatt av	Anders Dalseg
Dato for prøvetaking	17. februar 2020
Eigar	Tor Halvard Mosdøl Kyrkjevegen 10 4754 Bykle Tlf 99298390

Prøve Nr.	Stokk nr	Type stokk	Marg	Yte-ved	Bast	Bark	Be. Arb.	Merknad
1	7	A vegg		x				50 cm fra høgre side dør 2.etg
2	3	CD vegg		x				Gjennom boring 70 cm fra rota
3	4	AB vegg		x				40 cm fra enden Undermann. Gjennom boring
4	4	EF vegg		x				Gjennom boring undermann
5	4	AB vegg		x				50 cm fra enden
6	9	GH vegg		x	(x)			1m fra toppen
7	9	CD vegg		x				1 m fra rota. Litt bearbeidd yte.
8	sperre	CD vegg		x				Ca 1 m fra utenden. Litt bearbeidd yte.
9								
10								

-1597 2
1556

-1591

11									
12									
13									

Komentar:

Bygningen er eit tradisjonelt setesdalsloft i 2 høgder

Enkel skisse og foto av bygningen:

